

О. В. Марценюк,
к. е. н., доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування,
Вінницький національний аграрний університет

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-0920-7070>

О. А. Руда,
к. е. н., доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування,
Вінницький національний аграрний університет

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-3266-7470>

М. В. Кирилюк,
магістрант, Вінницький національний аграрний університет
ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0006-5894-1956>

DOI: 10.32702/2306-6814.2024.14.114

СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОСОБИСТОГО СТРАХУВАННЯ В УКРАЇНІ

О. Martseniuk,
PhD in Economics,
Associate Professor of the Department of Finance, Banking and Insurance, Vinnytsia National Agrarian University
О. Ruda,
PhD in Economics,
Associate Professor of the Department of Finance, Banking and Insurance, Vinnytsia National Agrarian University
М. Kyrlyuk,
Master's, Vinnytsia National Agrarian University

STATE AND PERSPECTIVES OF THE DEVELOPMENT OF PERSONAL INSURANCE IN UKRAINE

Особисте страхування є важливою частиною фінансової системи країни, що надає захист громадянам від нещасних випадків, захворювань та інших ризиків. Послуги особистого страхування необхідні в сучасному суспільстві, оскільки вони забезпечують соціальний захист населення. Також ці послуги відіграють важливу роль в економіці будь-якої країни, оскільки виплати за страховими полісами зменшують бюджетні витрати на соціальні програми. Крім того, фінансові ресурси страхових компаній можуть бути використані як довгострокові інвестиції в економіку держави.

Проаналізовано основні показники вітчизняного страхового ринку за 2020–2023 рр. Визначено, що кількість страхових компаній, які надають послуги страхування життя, скоротилась майже вдвічі, з 20 у 2020 році до 12 у 2023 році.

Проаналізовано види особистого страхування. Визначено та обгрунтовано особливості особистого страхування в Україні.

Узагальнено підсумки основних показників функціонування страхового ринку України за 2023 рік. Проаналізовано динаміку страхових премій та виплат у розрізі видів страхування у 2023 році.

Визначено ТОП-10 найбільших life страховиків за преміями у 2023 році та встановлено, що лідери ринку, такі як МЕТЛАЙФ, ТАС і ГРАВЕ Україна СТРАХУВАННЯ ЖИТТЯ, показують значний приріст премій.

Проаналізовано тенденції змін у кількості укладених договорів страхування життя та застрахованих в Україні в 2023 році. Встановлено, що ринок страхування життя в Україні демонструє активне зростання з великою кількістю нових договорів, особливо серед провідних компаній, таких як МЕТЛАЙФ, ARX LIFE та PZU УКРАЇНА СТРАХУВАННЯ ЖИТТЯ.

На підставі проведених досліджень виявлено та обгрунтовано низку проблем, що стримують розвиток особистого страхування в Україні та окреслено перспективи розвитку даної галузі страхування.

Personal insurance in the state is an important component of the country's financial system, which ensures the protection of individual interests of citizens in case of accidents, diseases and other risks. Personal insurance services are necessary in modern society, as they provide social protection for the population. In addition, they play an important role in the economy of any country, as payments under insurance policies contribute to the reduction of budgetary costs for social programs. Also, financial resources belonging to insurance companies can be used as long-term investments in the state economy.

The main indicators of the domestic insurance market for 2020–2023 have been analyzed. It was established that despite the decrease in the number of insurers (more than 50%), the amount of insurance coverage does not decrease, which indicates only a quantitative, not a qualitative reduction. In particular, the number of insurance companies providing life insurance services has almost halved, from 20 in 2020 to 12 in 2023.

The main reasons for the importance of personal insurance are outlined, namely: financial protection of the family, reimbursement of medical expenses, protection against accidents, accumulation of capital, tax advantages, protection of the future, peace and confidence, improvement of quality of life.

Types of personal insurance are analyzed. The specifics of personal insurance in Ukraine are defined and substantiated.

The summaries of the main indicators of the functioning of the insurance market of Ukraine for 2023 are summarized. The dynamics of insurance premiums and payments by type of insurance in 2023 were analyzed and it was determined that in the structure of insurance types, the most popular types remain: CASCO, OSACV, Voluntary medical insurance, Green card and accumulative life insurance.

The TOP- 10 largest life insurers by premiums in 2023 were determined and it was established that market leaders such as METLIFE, TAS and GRAVE Ukraine LIFE INSURANCE show a significant increase in premiums. At the same time, there is a significant decrease in premiums in the companies UNIKA LIFE and ASKA LIFE.

Trends in changes in the number of concluded life insurance contracts and insured persons in Ukraine in 2023 were analyzed. It has been established that the life insurance market in Ukraine is showing active growth with a large number of new contracts, especially among leading companies such as METLIFE, ARCH LIFE and PZU UKRAINE LIFE INSURANCE.

On the basis of the conducted research, a number of problems restraining the development of personal insurance in Ukraine were identified and substantiated, and the prospects for the development of this insurance industry were outlined.

Ключові слова: страхова компанія, особисте страхування, страхова премія, страхове відшкодування, страховий захист.

Key words: insurance company, personal insurance, insurance premium, insurance compensation, insurance protection.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Досвід європейських країн з розвинутою ринковою економікою показує, що особисте страхування є важливим елементом соціальної системи держави. Воно дозволяє ефективно вирішувати багато суспільних проблем та задовольняти потреби громадян у захисті їх економічних інтересів, добробуту та здоров'я. Страхування життя, яке є основною складовою особистого страхування, виступає універсальним інструментом для вирішення багатьох соціальних завдань. Це, насамперед, забезпечення матеріальної підтримки громадян після виходу на пенсію, у випадку втрати працездатності

через нещасний випадок, або ж як фінансовий інструмент для накопичення та збереження заощаджень.

Життєвий рівень в Україні залишається одним із найнижчих у Європі, а велика частина населення живе за межею бідності. Частково питання подолання бідності та соціального захисту вирішуються через страхування життя, медичне страхування, страхування від нещасних випадків та професійних захворювань, а також страхування інших ризиків.

Необхідність особистого страхування зумовлена ризиковим характером відтворення робочої сили, підвищенням життєвих ризиків через урбанізацію, погіршен-

ням екології та збільшенням кількості людей похилого віку. Це ускладнює захист особистих інтересів громадян з боку держави та потребує створення захисних механізмів шляхом перерозподілу індивідуальних доходів.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Теоретичні та практичні аспекти функціонування страхового ринку та особистого страхування, зокрема, досліджувались у роботах вітчизняних і закордонних вчених Авраменко Н.В., Базиловича В.Д., Юрія С.І., Шаваріна М.П., Шаманської Н.В., Плиси В.І. Шумелди Я.П. Дж. Кейнса, Дж. Стіглер, Дж. Гел-Брейта, К. Мейєра та інших. Однак, у зазначених наукових працях не в повному обсязі висвітлюються проблеми пов'язані з функціонуванням ринку особистого страхування України.

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ (ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ)

Метою статті є аналіз сучасного стану функціонування ринку особистого страхування, обґрунтуванні закономірностей та розробленні практичних рекомендацій для подальшого розвитку зазначеного сектору в Україні.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

В сучасних умовах галузь особистого страхування стає невід'ємною частиною діяльності та механізмом підтримки економічної рівноваги в країні, набуваючи стратегічного значення для зміцнення і розвитку національної економіки. Це об'єктивно необхідний елемент ринкової економіки, що забезпечує надійний захист застрахованих осіб у випадку несприятливих подій.

Багато вчених по-різному трактують особисте страхування. Наприклад, Александрова М.М. [1] вважає його формою захисту від ризиків, що загрожують життю, здоров'ю та працездатності людини, а також однією із галузей страхування, що законодавчо закріплюється в Україні. Безугла В. О., Постіл І. І., та Шаповал Л. П. визначають особисте страхування як "форму захисту від ризиків, які загрожують життю людини, його працездатності, здоров'ю", додаючи, що це галузь страхової діяльності, що забезпечує страховий захист громадян. Бігдаш В. Д. трактує особисте страхування як галузь страхування, де об'єктами є майнові інтереси, пов'язані з життям, здоров'ям, працездатністю, пенсійним забезпеченням або іншими подіями в житті застрахованих осіб.

Деякі вчені відносять особисте страхування до страхування життя. Вона визначає страхування життя як "вид особистого страхування, який передбачає обов'язок страховика здійснити страхову виплату згідно з договором у разі смерті застрахованої особи або у разі дожиття до закінчення строку дії договору чи досягнення визначеного віку". У випадках, коли передбачені регулярні довічні страхові виплати (страхування довічної пенсії), договір повинен включати ризик смерті застрахованої особи між початком дії договору і першою страховою виплатою. В інших випадках ризик смерті є обов'язковим протягом всього строку дії договору страху-

вання життя. Це визначення не є повним, оскільки страхування життя може бути лише добровільним.

Особисте страхування є формою страхування, яка забезпечує фінансовий захист індивідів та їхніх родин від різних ризиків, пов'язаних з життям, здоров'ям та здатністю заробляти. Необхідність особистого страхування зумовлена потребою захистити себе та своїх близьких від фінансових ризиків, пов'язаних з непередбаченими подіями. Ось основні причини, чому особисте страхування є важливим:

1. Фінансовий захист сім'ї. Особисте страхування забезпечує фінансову підтримку для родини у разі смерті годувальника або втрати працездатності. Це допомагає уникнути фінансових труднощів і забезпечити стабільний рівень життя для близьких.

2. Компенсація медичних витрат. Медичне страхування покриває витрати на лікування, госпіталізацію та медикаменти. Це особливо важливо в умовах високих витрат на медичне обслуговування, дозволяючи уникнути значних фінансових втрат у разі хвороби або травми.

3. Захист від нещасних випадків. Страхування від нещасних випадків забезпечує компенсацію у разі травм, інвалідності або смерті внаслідок нещасного випадку. Це дозволяє покрити витрати на лікування та реабілітацію, а також забезпечити фінансову підтримку у разі втрати працездатності.

4. Накопичення капіталу. Деякі види страхування життя передбачають накопичення капіталу, який можна використовувати у майбутньому для забезпечення фінансової стабільності, наприклад, для пенсії або великих покупок.

5. Податкові переваги. В Україні деякі види страхових внесків можуть надавати податкові пільги, що дозволяє зменшити податкове навантаження та ефективніше використовувати свої фінанси.

6. Захист майбутнього. Страхування допомагає планувати майбутнє з більшою впевненістю. Наприклад, пенсійне страхування дозволяє накопичити кошти для забезпечення гідного рівня життя після виходу на пенсію.

7. Спокій та впевненість. Маючи страховий поліс, людина може почуватися спокійніше, знаючи, що вона та її близькі захищені від фінансових втрат у разі непередбачених обставин.

8. Покращення якості життя. Наявність страхування дозволяє зосередитися на важливих аспектах життя, таких як робота, сім'я та особистий розвиток, не переймаючись через можливі фінансові ризики.

Загалом, особисте страхування є важливим інструментом фінансового планування, який допомагає мінімізувати ризики та забезпечити стабільність у складних життєвих ситуаціях.

Основні види особистого страхування включають (рис. 1):

1. Страхування життя. Це страхування передбачає виплату страхової суми у разі смерті застрахованої особи. Існують різні види страхування життя:

— Термінове страхування життя: забезпечує захист на визначений період.

— Страхування життя з накопичувальною складовою: поєднує захист і накопичення капіталу.

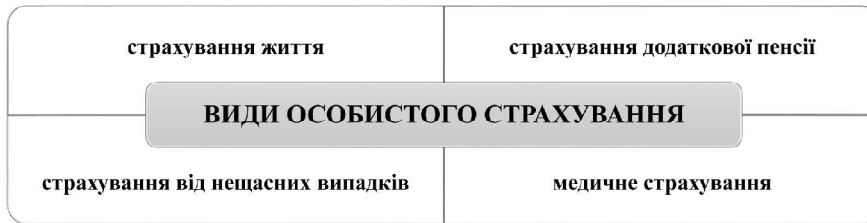

Рис. 1. Види особистого страхування

Джерело: сформовано автором на основі [4].

2. Страхування від нещасних випадків. Це страхування забезпечує виплати у разі отримання травм, інвалідності або смерті внаслідок нещасного випадку. Воно може включати компенсацію витрат на лікування та реабілітацію.

3. Медичне страхування. Це страхування покриває витрати на медичне обслуговування, включаючи лікування, госпіталізацію, ліки та профілактичні заходи. Існують індивідуальні та групові поліси медичного страхування.

4. Пенсійне страхування. Це страхування забезпечує накопичення коштів для забезпечення фінансової стабільності після виходу на пенсію. Поліси можуть передбачати регулярні виплати або одноразову виплату накопиченої суми.

Існує інша класифікація страхування, яка включає:

- Безперервне страхування здоров'я;
- Страхування здоров'я на випадок хвороби;
- Страхування медичних витрат.

Безперервне страхування здоров'я є найбільш поширеним видом медичного страхування у світі. Це форма страхування, що охоплює поліклінічне та стаціонарне обслуговування, стоматологічні послуги та невідкладну медичну допомогу. Мінімальний термін дії договору безперервного страхування здоров'я складає три роки.

Страхування здоров'я на випадок хвороби це форма медичного страхування, що забезпечує специфічне покриття залежно від стану здоров'я людини.

Ще однією формою особистого страхування є медичний асистанс, який надає медичні послуги через асистуючу компанію, що забезпечує допомогу за договором страхування туристів. Зазвичай страховик компенсує витрати, пов'язані лише з медичними послугами, наданими асистуючою компанією, і повертає кошти після повернення до країни резидентства, у разі відповідності умовам договору з асистуючою компанією.

У складних ринкових умовах такі види страхування, особливо медичне страхування і страхування життя, часто стають найбільш доступними і надійними способами захисту людини у випадках нещасних випадків, хвороб, інвалідності, а також важливим джерелом пенсійного забезпечення. В Україні через перехідний період, низький рівень добробуту населення та несприятливу страхову культуру, медичне страхування і страхування життя ще не мають широкого розповсюдження.

Кожен з вищезазначених видів страхування має свою власну класифікацію (підвиди), умови та правила здійснення страхування, порядок розрахунку страхових тарифів і виплати страхових сум, які враховують багато впливових факторів.

Так, страхування від нещасних випадків охоплює різноманітні види:

- Страхування від нещасних випадків для школярів і дітей;
- Страхування від нещасних випадків на транспорті;
- Індивідуальне страхування від нещасних випадків;
- Страхування життя дітей;
- Страхування на випадок смерті;

— Страхування рент;

— Змішане страхування життя.

Особливу увагу заслуговує змішане страхування життя, яке комбінує страхування на випадок життя і на випадок смерті в одному договорі. Його переваги полягають у тому, що страхувальник може за менші кошти отримати захист від обох ризиків і заощадити на витратах на оформлення різних полісів. Змішане страхування має різні варіанти, такі як з підвищеним захистом, на фіксований термін, зростаюче, до шлюбу, до повноліття. Оскільки суми виплат на випадок смерті і на випадок життя однакові, страхувальник може вибрати оптимальну комбінацію в залежності від своїх потреб.

Серед особливостей особистого страхування в Україні можна виділити наступні:

— Державне регулювання: Діяльність страхових компаній регулюється законодавством України, яке визначає основні правила та вимоги до страхових продуктів.

— Популяризація страхування: Страхові компанії активно працюють над підвищенням рівня обізнаності населення про важливість особистого страхування.

— Доступність продуктів: Зростаюча конкуренція серед страхових компаній сприяє розвитку нових продуктів і послуг, що відповідають потребам різних категорій населення.

— Інноваційні рішення: Використання цифрових технологій полегшує процес придбання полісів та обробки страхових випадків.

Особисте страхування відіграє важливу роль у забезпеченні фінансової стабільності та захисту громадян від непередбачених обставин, надаючи можливість мінімізувати ризики та зберігати спокій у складних життєвих ситуаціях.

Особисте страхування є невід'ємною складовою сучасного суспільства, оскільки воно забезпечує соціальний захист населення. Крім того, воно відіграє ключову роль у економіці будь-якої країни, зменшуючи бюджетні витрати на соціальні програми завдяки виплатам за страховими договорами. Фінансові ресурси, що належать страховим компаніям, можуть також служити довгостроковим інвестиціям в економіку країни.

Європейський досвід показує, що особисте страхування є ключовим елементом соціальної системи країни з розвинутою ринковою економікою. В українському контексті, хоча більшість наших вчених визнають особисте страхування як галузь, що охоплює життя, здоров'я, працездатність і фінансовий добробут, воно не має такого високого попиту серед населення, як у Європі. Це пов'язано з недовірою до страхової діяльності, якістю наданих послуг, відсутністю гарантій щодо компенсації після страхового випадку і низький рівень фінансової грамотності серед населення.

На українському ринку страхування спостерігається тенденція до зменшення числа страхових компаній, що викликано процесами реструктуризації у цій галузі. У сучасних умовах розвитку української економіки всі фінансові посередники постійно стикаються з кризовими ситуаціями, такими як війна, пандемія, девальвація національної валюти, недовіра до влади, корупція, низький рівень інвестицій та високий рівень боргу. Ці негативні макроекономічні процеси безпосередньо впливають на стан страхового сектору. На ринку страхування України діють дві основні групи страхових компаній: ті, що спеціалізуються на страхуванні життя (СК life), і ті, що фокусуються на ризикових видах страхування (СК non-life). На початок 2024 року в Україні було зареєстровано 101 страхову компанію, з них 89 — ризикових страховиків і 12 — компаній зі страхування життя. Протягом четвертого кварталу 2023 року з державного реєстру було виключено 10 страховиків. Зокрема, кількість страхових компаній, що надають послуги страхування життя, скоротилась на половину, з 20 у 2020 році до 12 у 2023 році. У сегменті ризикового страхування спостерігається подібне зменшення, де кількість страховиків скоротилась на 101, з 190 у 2020 році до 89 у 2023 році.

Дані наведені на рис. 2 свідчать не лише про кількісні зміни, а й про якісні, адже не дивлячись на скорочення кількості страховиків розмір страхового покриття не зменшується. Ці тенденції можуть вказувати на зміни та адаптацію страхового ринку до нових умов, відображаючи вплив змін в економіці, регуляторному середовищі та попиті на конкретні види страхових послуг.

Страховими компаніями від фізичних осіб отримано 28,76 млрд грн страхових премій, від юридичних осіб 17,2 млрд грн, від перестраховальників 1,06 млрд грн. Чисті страхові премії перевищили 46 млрд грн, чисті зароблені страхові премії склали 38,7 млрд грн. За даними НБУ, загальна кількість укладених договорів страхування в 2023 році перевищила 94,82 млн одиниць.

Премії зі страхування життя значно зросли як за квартал, так і протягом року: на 22% та 19% відповідно. Водночас суттєво збільшилися й обсяги виплат на 41%. 41,85 млрд грн припадало на

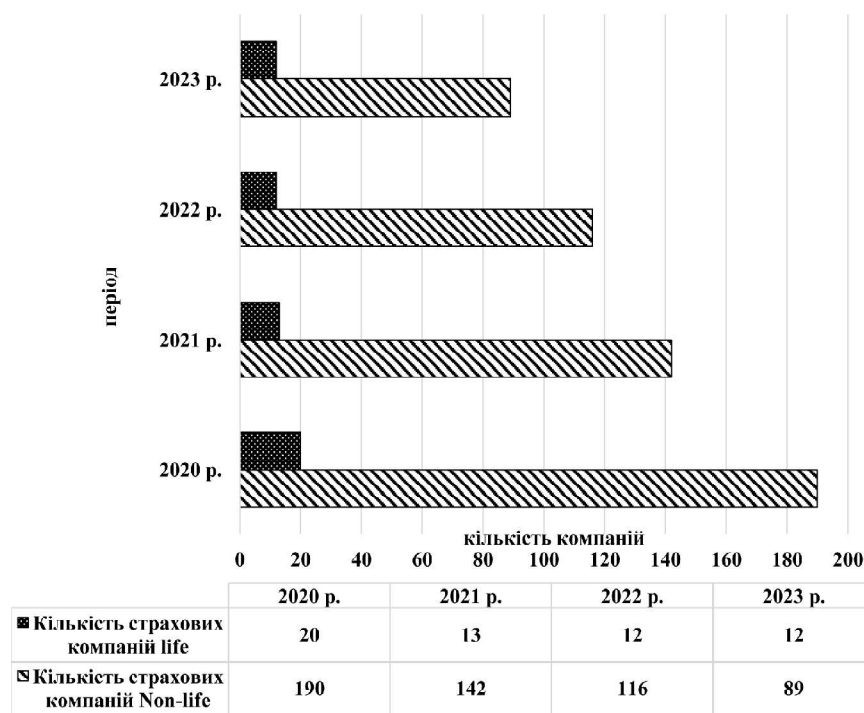

Рис. 2. Динаміка зміни кількості страхових компаній на страховому ринку України

Джерело: сформовано автором на основі [7].

ризикове страхування (89%) та 5,15 млрд грн на страхування життя (11%).

Що стосується структури видів страхування, то найпопулярнішими видами лишаються: КАСКО, ОСАЦВ, Добровільне медичне страхування, Зелена картка та накопичувальне страхування життя.

У таблиці 2 видно, що в 2023 році добровільне медичне страхування та накопичувальне страхування життя за кількістю зібраних премій поступаються видам страхування, пов'язаним з транспортними засобами, а саме: КАСКО, ОСЦПВ та Зелена картка. Страховики

Таблиця 1. Підсумки основних показників функціонування страхового ринку України за 2023 рік

Показники	За 1 квартал 2023 р.	За 1 півріччя 2023 р.	За 3 квартали 2023 р.	За 2023 р.
Кількість укладених договорів страхування, за період, тис. одиниць	20 229	40 775	73 353	94 821
Активи за балансом, тис. грн	70 480	70 780	73 399	74 335
Обсяг сплачених статутних капіталів, тис. грн	6 472	6 298	6 202	5 956
Сформовані страхові резерви, тис. грн	41 329	42 482	44 888	46 781
Валові страхові премії, тис. грн з них:	10 116	21 355	34 142	47 015
від страхувальників – фізичних осіб, тис. грн	6 110	13 036	20 952	28 755
від перестраховальників, тис. грн	224	495	737	1 057
Валові страхові виплати, тис. грн, з них:	3 840	7 818	12 027	16 867
страхувальникам – фізичним особам, тис. грн	2 037	4 162	6 458	9 151
перестраховальникам, тис. грн	81	80	103	134
Рівень валових виплат, відсотки	38	37	35	36
Чисті страхові премії, тис. грн	9 915	20 895	33 438	46 011
Чисті страхові виплати, тис. грн	3 793	7 744	11 923	16 736
Рівень чистих виплат, відсотки	38	37	36	36
Обсяг страхових платежів, належних перестраховикам, тис. грн, із них:	1 379	2 437	3 684	4 650
перестраховикам-нерезидентам	1 178	1 978	2 980	3 647

Джерело: сформовано автором на основі [6].

Таблиця 2. Динаміка страхових премій та виплат у розрізі видів страхування у 2023 році, млрд грн

№ з.п.	Показник	Премії отримані, млрд грн
1	КАСКО	10.9
2	ОСЦПВ	8.54
3	Добровільне медичне страхування	5.7
4	Зелена картка	4.99
5	Накопичувальне страхування життя	3.94
6	Страхування майна	2.4
7	Страхування від нещасних випадків	1.4
8	Страхування вантажу та багажу	1.3
9	Страхування вогневих ризиків	1.2
10	Страхування фінансових ризиків	1.0

Джерело: сформовано автором на основі [7].

отримали 8,54 млрд грн премій по ОСЦПВ, 4,99 млрд грн по Зеленій картці, 3,94 млрд грн премій з накопичувального страхування життя, 987 млн грн премій з банківського страхування життя, 1,4 млрд грн страхування від нещасних випадків, 5,7 млрд грн по ДМС, 10,9 млрд грн по КАСКО, 1,3 млрд грн по вантажі, 1,2 млрд грн по вогневию та 2,4 млрд грн по майновим ризикам, 873 млн грн по страхуванню туристів, 602 млн грн по обов'язковому авіаційному страхуванню, 152,8 млн грн по ядерних ризиках та понад 1 млрд грн по фінансових ризиках. Автомобільні види страхування (КАСКО, ОСЦПВ, "Зелена картка") зберегли лідерство за обсягом стра-

хових премій серед інших ризикових видів. Порівняно з аналогічним періодом минулого року премії за автострахування зросли на 15%. Однак у четвертому кварталі 2023 року обсяг валових премій автострахування трохи зменшився (на 3%), особливо через менші премії за продуктом "Зелена картка" [6].

Ринок страхових послуг періодично виявляється нестабільним, що залежить від обов'язкового резервного фонду. Для страхових компаній "Non-Life" він становить 1 млн євро, тоді як для компаній "Life" ця сума в десять разів більша — 10 млн євро.

У 2023 році ринок страхування життя в Україні демонструє різноспрямовані тенденції. Одні компанії показали значний приріст страхових премій, тоді як інші зіштовхнулися зі зменшенням своїх обсягів. Загальний стан ринку вказує на продовження боротьби за клієнтів та ринкові частки, а також на вплив зовнішніх факторів, таких як економічна нестабільність і зміни у законодавстві. В табл.3 наведено ТОП-10 найбільших life страховиків за преміями у 2023 році.

Із наведеного у таблиці 3 рейтингу можна визначити основні тенденції функціонування найбільших life страховиків за преміями у 2023 році, а саме:

1. компанія МЕТЛАЙФ впевнено утримує лідерську позицію на ринку, демонструючи значний приріст премій.

2. Стабільний приріст премій компаній ТАС, ГРАВЕ Україна СТРАХУВАННЯ ЖИТТЯ, ARX LIFE, ФОРТЕ ЛАЙФ вказує на позитивну динаміку та ефективність управління компаніями. Це може бути результатом ефективної маркетингової стратегії та високої довіри клієнтів та може свідчити про вдалі інноваційні продукти або розширення ринку.

Помірний приріст в компаніях КНЯЖА ЛАЙФ VIG та PZU УКРАЇНА СТРАХУВАННЯ ЖИТТЯ свідчить про стабільний розвиток компаній та збереження позицій на ринку, але також може вказувати на необхідність перегляду стратегій для зростання.

3. Невелике зниження премій ГРІНВУД ЛАЙФ ІНШУРАНС вказує на стабільність, але також може бути сигналом про необхідність змін у стратегії.

4. Значне зниження премій в компаніях УНІКА ЖИТТЯ та АСКА ЖИТТЯ може бути сигналом про проблеми в управлінні або зміни у попиту на продук-

Таблиця 3. ТОП-10 найбільших life страховиків за преміями у 2023 році

№ з.п.	Страхові компанії	Премії, тис.грн	Темп приросту, %
1	МЕТЛАЙФ	2488695	17.37
2	ТАС	581757	12.16
3	ГРАВЕ Україна СТРАХУВАННЯ ЖИТТЯ	580367	14.36
4	PZU УКРАЇНА СТРАХУВАННЯ ЖИТТЯ	401220	0.79
5	УНІКА ЖИТТЯ	357247	-15.5
6	ARX LIFE	308247	15.76
7	АСКА ЖИТТЯ	155933	-47.47
8	ФОРТЕ ЛАЙФ	101714	13.32
9	ГРІНВУД ЛАЙФ ІНШУРАНС	66528	-1.08
10	КНЯЖА ЛАЙФ VIG	64356	6.69

Джерело: сформовано автором на основі [7].

Таблиця 4. Кількість договорів страхування життя та застрахованих в Україні в 2023 році

№ з.п.	Страхові компанії	Кількість громадян, застрахованих на 31.12.2023 р.	в т.ч. за 2023 рік	Кількість договорів страхування, укладених за 2023 рік
1	МЕТЛАЙФ	909 282	826 499	801 577
2	ARX LIFE	754 770	170 282	399 257
3	ТАС	201 237	55 586	26 001
4	УНІКА ЖИТТЯ	174 549	60 244	93 885
5	PZU УКРАЇНА СТРАХУВАННЯ ЖИТТЯ	99 379	231 712	231 712
6	АСКА ЖИТТЯ	66 121	32 092	27 381
7	ФОРТЕ ЛАЙФ	44 933	2 628	2 760
8	ГРІНВУД ЛАЙФ ІНШУРАНС	42 136	767	1 269
9	КД-ЖИТТЯ	11 158	1 045	1 094
10	КНЯЖА ЛАЙФ VIG	10 238	738	112
	ВСЬОГО	2 313 803	1 381 593	1 585 048

Джерело: сформовано автором на основі [8].

ти компаній, а також може бути пов'язано з втратами клієнтів або внутрішніми труднощами.

Отже, ринок страхування життя в Україні продовжує розвиватися, проте різні компанії демонструють різну динаміку зростання. Лідери ринку, такі як МЕТЛАЙФ, ТАС і ГРАВЕ Україна СТРАХУВАННЯ ЖИТТЯ, показують значний приріст премій, що свідчить про їхню стабільність та конкурентоспроможність. Водночас деякі компанії стикаються зі зниженням обсягів премій, що вимагає перегляду стратегій та підвищення ефективності управління.

Із наведених даних в табл. 4 можна зробити наступні висновки про кількість договорів страхування життя та кількість застрахованих громадян:

1. Станом на 31.12.2023 р. загальна кількість застрахованих громадян у 10 найбільших страхових компаніях становить 2 313 803 особи. За 2023 рік було укладено 1 585 048 нових договорів страхування життя.

2. Лідери ринку: 1. МЕТЛАЙФ є найбільшою компанією за кількістю застрахованих громадян (909 282) і за кількістю нових договорів страхування за 2023 рік (801 577). 2. ARX LIFE займає друге місце за кількістю застрахованих громадян (754 770) та кількістю нових договорів страхування за 2023 рік (399 257).

3. Активне зростання спостерігається в компанії РЗУ УКРАЇНА СТРАХУВАННЯ ЖИТТЯ, яка показала значне зростання, уклавши 231 712 нових договорів страхування, що дорівнює кількості нових застрахованих громадян у 2023 році.

4. Менші компанії, як-от КД-ЖИТТЯ та КНЯЖА ЛАЙФ VIG, мають значно меншу кількість застрахованих громадян (11 158 та 10 238 відповідно) і укладених договорів у 2023 році (1 094 та 112 відповідно).

Загалом, ринок страхування життя в Україні демонструє активне зростання з великою кількістю нових договорів, особливо серед провідних компаній, таких як МЕТЛАЙФ, ARX LIFE та РЗУ УКРАЇНА СТРАХУВАННЯ ЖИТТЯ.

Аналізуючи стан вітчизняного особистого страхування, можна виділити цілу низку проблем, що стримують його розвиток, зокрема:

- зменшення державного фінансування галузі охорони здоров'я;
- застаріла матеріальна база;
- дефіцит лікарських препаратів;
- показники демографічного розвитку країни та рівня захворюваності населення;
- неналежна підготовка спеціалістів у цій сфері;
- відсутність адекватної винагороди праці лікарів у формі зарплат і премій;
- уникнення страховиками зобов'язань щодо оплати лікування страхувальника, ґрунтуючись на різних підставах;
- відсутність законодавства, яке б регулювало медичне страхування;
- різне бачення чиновниками, страховиками та медиками моделі, на основі якої має діяти медичне страхування, зокрема, його обов'язкова форма.

ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ДАНОМУ НАПРЯМІ

Аналіз стану та проблем розвитку ринку особистого страхування показує необхідність подальших пошуків

шляхів оптимізації вартості послуг добровільного страхування. Це дозволить забезпечити баланс інтересів страховиків і страхувальників та сприятиме розвитку цього соціально важливого сегмента страхового ринку в Україні.

Серйозними проблемами низького рівня розвитку особистого страхування в Україні є: неефективна структура та відсутність територіальної єдності системи обов'язкового медичного страхування; паралельне функціонування систем обов'язкового та добровільного страхування; відсутність чіткого розмежування платних і безкоштовних медичних послуг у вітчизняній законодавчій базі; скорочення обсягу державного фінансування системи охорони здоров'я; неефективне використання виділених державних фінансових ресурсів.

Розв'язання цих проблем сприятиме покращенню рівня життя населення і зможе позитивно вплинути на економічний і соціальний розвиток держави.

Українські страхові компанії, що надають послуги з особистого страхування, повинні продовжувати покращувати якість своїх послуг і активно інформувати населення про свою діяльність. Особливо важливим було підвищення інвестицій у онлайн-сервіси під час пандемії COVID-19, оскільки попит на такі послуги значно зріс, зокрема серед подорожуючих за кордоном. Швидке впровадження якісного та доступного страхового покриття витрат на лікування COVID-19 допомогло страховикам компенсувати збитки, спричинені карантинними обмеженнями [3].

На державному рівні важливо продовжувати вдосконалювати ринок особистого страхування в Україні, зокрема анулювати ліцензії у недобросовісних страховиків, удосконалювати законодавчу базу страхового ринку, забезпечувати умови для діяльності іноземних страхових компаній, інтегрувати ринок страхових послуг на міжнародному рівні, підвищувати страхову культуру населення і багато іншого.

Проведене дослідження дозволяє окреслити перспективи розвитку галузі особистого страхування в Україні, а саме:

1. Підвищення рівня довіри та обізнаності:
 - проведення освітніх кампаній для підвищення фінансової грамотності населення;
 - впровадження програм страхування в навчальні плани шкіл та університетів;
 - забезпечення прозорості діяльності страхових компаній та дотримання етичних норм.
2. Розвиток цифрових технологій:
 - впровадження інноваційних рішень, таких як мобільні додатки для управління страховими полісами, онлайн-консультації та швидке врегулювання страхових випадків;
 - використання великих даних (Big Data) для аналізу ризиків та персоналізації страхових продуктів.
3. Залучення іноземних інвесторів:
 - створення сприятливих умов для залучення іноземних інвесторів, що сприятиме підвищенню конкурентоспроможності ринку та впровадженню нових стандартів якості.
4. Розширення спектру страхових продуктів:
 - розробка та впровадження нових видів страхування, що відповідають сучасним потребам населення,

таких як страхування кіберризиків, страхування домашніх улюбленців тощо.

5. Посилення державного регулювання:

— реформування регуляторних органів для забезпечення більш ефективного контролю за діяльністю страхових компаній;

— впровадження механізмів захисту прав споживачів страхових послуг.

Ринок особистого страхування в Україні має значний потенціал для розвитку. Ключовими чинниками успіху є підвищення фінансової грамотності населення, впровадження сучасних технологій та підвищення рівня довіри до страхових компаній. Залучення іноземних інвестицій та розширення спектру страхових продуктів також сприятимуть подальшому зростанню цього ринку.

Література:

1. Александрова М.М., Петрук О.М., Уллубієва К.К. Страхування: навчально-методичний посібник. Житомир: ЖДТУ. 2011. 184 с.

2. Марценюк О.В. Інтеграційні процеси як чинник розвитку страхового ринку України. Державне управління: удосконалення та розвиток. 2020. № 2. DOI:10.32702/2307-2156-2020.2.30. URL:<http://www.dy.nayka.com.ua/pdf/22020/32.pdf> (дата звернення: 15.06.2024 р.).

3. Martseniuk O.V. Insurance medicine and medical insurance in the system of social protection of the population. In: Financial mechanism in the system of economic vectors of development of Ukraine: Scientific monograph. Riga. Latvia: Baltija Publishing. 2023. P. 169—191. ISBN: 978-9934-26-291-3 DOI: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-291-3>

4. Плиса В.Й. Страхування: підручник, 2-ге вид., випр. й доп. Київ: Каравела, 2019. 512 с.

5. Сосновська О.О. Страхування: навчальний посібник К.: Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2021, 328 с. URL: https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/39294/1/O_Sosnovska_NP_Strahovanie_2021_FITU.pdf (дата звернення 09.06.2024).

6. Офіційний сайт Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг. URL: <https://nfp.gov.ua> (дата звернення: 15.04.2024 р.).

7. Статистика страхового ринку України. URL: <https://forinsurer.com/stat> (дата звернення: 05.06.2024 р.).

8. "Форіншурер". Онлайн-журнал Ліги страхових організацій України. URL: <https://forinsurer.com/> (дата звернення: 23.06.2024 р.).

References:

1. Aleksandrova, M.M., Petruk, O.M. and Ullubiieva, K.K. (2011), Strakhuvannia [Insurance], ZhDTU, Zhytomyr, Ukraine.

2. Martsenyuk, O. V. (2020), "Integration processes as a factor of ukrainian insurance market development", Derzhavne upravlinnya: udoskonalennya ta rozvytok, [Online], vol. 2, available at: <http://www.dy.nayka.com.ua/pdf/22020/32.pdf> (Accessed 15.06.2024). DOI: 10.32702/2307-2156-2020.2.30

3. Martseniuk, O.V. (2023), "Insurance medicine and medical insurance in the system of social protection of the

population", Financial mechanism in the system of economic vectors of development of Ukraine: Scientific monograph, Baltija Publishing. Riga. Latvia, pp. 169—191. DOI: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-291-3>

4. Plysa, V.J. (2019), Strakhuvannia [Insurance], Karavela, Kyiv, Ukraine.

5. Sosnovs'ka, O.O. (2021), Strakhuvannia [Insurance], un-t im. B. Hrinchenka, Kyiv, Ukraine, available at: https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/39294/1/O_Sosnovska_NP_Strahovanie_2021_FITU.pdf (Accessed 09.06.2024).

6. National Commission for State Regulation of Financial Services Markets (2024), available at: <https://nfp.gov.ua> (Accessed 15.04.2024).

7. Forinshurer (2024), "Statistics of the insurance market of Ukraine", available at: <https://forinsurer.com/stat> (Accessed 05.06.2024).

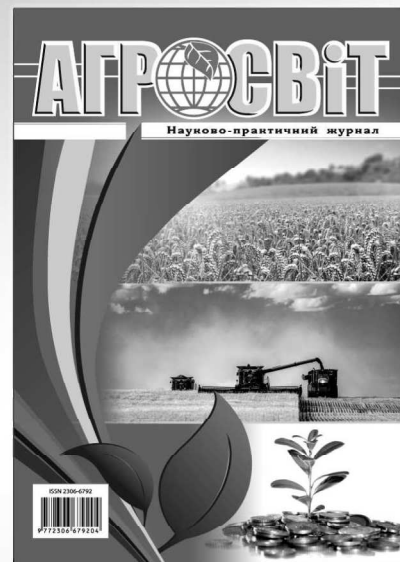
8. Forinshurer (2024), available at: <https://forinsurer.com/> (Accessed 23.06.2024).

Стаття надійшла до редакції 03.07.2024 р.

АГРОСВІТ

<https://nayka.com.ua>

Передплатний індекс: 23847

Виходить 24 рази на рік

**Журнал включено до переліку
наукових фахових видань України
з ЕКОНОМІЧНИХ НАУК (Категорія «Б»)**

Спеціальності – 051, 071, 072, 073, 075, 076, 292